

УДК 343.211.3:004

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183163>

АНАСТАСІЯ БАРДІНОВА

Головне територіальне управління юстиції в Полтавській області

КІБЕРПРОСТІР ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ І ФОРМУВАННЯ ЇЇ САМОСВІДОМОСТІ

У статті коротко схарактеризовано основні європейські й міжнародні документи з прав людини та огляд змісту комп'ютерних мереж і механізми їх використання для захисту прав людини. Здійснено аналіз наукової літератури, керівних документів, що регламентують втілення міжнародного законодавства й механізмів захисту прав людини, що є водночас інструментом формування її самосвідомості. Акцентовано увагу на основних принципах вирішення проблеми прав людини. Відмічено роль кіберпростору у процесах впровадження інформації про окремі та загальні порушення прав людини та забезпечення для неї можливості таке порушення усунути. Розглянуто можливості залучення молоді до проектів, що сприяють формуванню її самосвідомості як повноправного суб'єкта. Пропонуються можливі напрями використання системи та механізмів посилення захисту прав людини за допомогою кіберпростору, зокрема, як засіб виховання її самосвідомості в освітньому процесі.

Ключові слова: право; права людини; самосвідомість; кіберпростір; Конвенція; Європейська конвенція по захисту прав людини та фундаментальних свобод; загальна декларація прав людини; Універсальна Декларація Прав Людини (УДПЛ)

Постановка проблеми. Адаптація світового співтовариства до цифрового медіасередовища, яке стає необхідністю, яку потрібно якісно й оперативно реалізувати, керуючись не лише технічною та економічною доцільністю, але і соціальною значимістю особливо в питаннях прав людини. Документи, що функціонують у цій сфері, цінні тим, не лише забезпечують урегулювання несприятливих для суб'єкта ситуацій, а й слугують доказом гуманістичних тенденцій у розвитку світового співтовариства. Самосвідомість людини як повноправного суб'єкта з кожним роком зростає в тому числі й завдяки кіберпростору. Так, порушення прав людини все частіше стає причинами звернення окремих позивачів до організаційних структур та окремих осіб, які займаються питаннями прав людини. Це спричинило вивчення проблеми захисту прав людини засобами інтернет-ресурсів, що досі не було об'єктом спеціального вивчення. Зокрема, важливо, щоб з юних років наші сучасники розуміли свої можливості в цій сфері і розглядали її як доступний і важливий ресурс щодо усвідомлення і захисту своїх прав.

Аналіз комплексу джерел із окресленої проблематики в рамках даного дослідження засвідчив, що змістову основу концепту «права людини», що його вчені визначають як «універсальний і непорушний комплекс природних, невід'ємних прав і властивостей, які зумовлюються самим фактом існування людини і мають розглядатися як гарантія її гідності» (Усенко, 1997, с. 404) становить загальне поняття «право». Дана дефініція трактується неоднозначно, хоча сутність залишається незмінною. Так, наприклад, у сучасному тлумачному словнику української мови поняття «право» трактується як «система встановлених або санкціонованих державою загальнообов'язкових правил (норм) поведінки, що виражають волю панівного класу або всього народу» (Загнітко, & Щукіна, 2012, с. 607-608). У науковій літературі поняття «право» вченими визначається, і ми поділяємо їхню думку, як «система загальнообов'язкових, формально визначених правил поведінки, що встановлюються, гарантуються і охороняються державою з метою упорядкування суспільних відносин» (Усенко, 1997, с. 405). Такий підхід до визначення суті поняття «право» підтверджується й головним документом нашої держави – Конституцією України. В цьому зв'язку варто зауважити, що Конституція незалежної України являє собою недопрацьований документ, оскільки не виконує покладених на нього задач із встановлення всіх прав людини. Включаючи в себе загальні права людини та їх гарантії, Конституція України виконує роль декларації, а не основного закону, що прямо гарантує незалежний захист від посягань на права людини, громадянина(ки), особи.

Як відомо, в українській правовій системі існують дві галузі права – Кримінальне право і Цивільне право, за допомогою яких можливо здійснювати захист від порушень прав і свобод людини. І кожна з галузей права надає правникові свої особливі методи захисту, проте, як з'ясувалося, цього часто виявляється недостатньо. Причину такого явища знаходимо в тому, що нині в Україні констатовано відсутність ефективної гнучкої системи управління та часто спостерігається брак свободи дій гілок влади, особливо судової, яка залежить сьогодні, на жаль, від політичної кон'юнктури, що значно ослаблює державу. У слабкій державі за відсутності розвиненого громадянського суспільства правова система теж не може бути сильною, оскільки держава такої сильної правової системи просто не потребує, а суспільство не здатне робити будь-які запити. Така ситуація дає широкі можливості для використання кіберпростору, який можна спрямувати в руло активного впливу на аудиторію. У нашому випадку – в напрямі захисту прав людини в світовому просторі та формування в неї відповідної самосвідомості в якості засобу зміцнення її позицій як суб'єкта творення громадянського суспільства.

Тож необхідно, аби кожен громадянин України зі шкільних років знав, що одним із засобів захисту прав людини та розширення її самосвідомості наразі виступає кіберпростір, під яким учені розуміють інформаційне

середовище, що функціонує за допомогою комп'ютерних систем. Комп'ютерні системи, в свою чергу, виступають як набуті характеристики певних якостей користувача, що включають знання, вміння, навички й здатності реалізовувати їх на практиці. Фахівцями відзначається можливість споживання кіберпростору без напруження, що робить його наразі доступним, а головне – ефективним у користуванні.

Аналіз дослідження проблеми і публікацій. Особливого значення на сучасному етапі набувають знання щодо застосування сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій у захисту прав і свобод людини задля забезпечення її саморозвитку на гуманістичних засадах. Так, на необхідність застосування кіберпростору щодо захисту прав і свобод людини долучалися як вітчизняні (П. Біленчук, В. Божко, М. Гарбуз, В. Гвоздецький, І. Запорожець, В. Капелюшний, О. Маноха, М. Мазур, П. Михайленко, І. Романова, С. Сливка, О. Сулова та ін.), так і зарубіжні (Дж. Мертус, М. Дат, Н. Флауерс та ін.) вчені. Певний інтерес в цьому плані мають дослідження, де відмічається, що використання механізмів захисту прав людини забезпечують вирішення даної проблеми в різних аспектах. Наприклад, Джуліє Мертус, Маліка Дат та Ненсі Флауерс вважають, що за допомогою кіберпростору можливе вирішення проблеми захисту жіночих прав, оскільки дозволяє здійснити: 1) просвітню кампанію (в школах, на робочих місцях, в неурядових та урядових організаціях); 2) громадський захист (за допомогою петицій, плакатів, відкритих дискусій та дебатів тощо); 3) законодавчі та політичні кампанії (написання нових законів); 4) звернення в місцеві, регіональні та міжнародні суди, ПАРС, комісії та інші структури, які займаються проблемами захисту прав людини (Мертус, Дат, & Флауерс, 1999, с. 4). В цьому плані актуальності набуває думка вітчизняного вченого С. Сливки, який виділяє філософський аспект прав, свобод та захист людини (Біленчук, Гвоздецький, & Сливка, 1999, с. 171), акцентуючи увагу при цьому на встановленні співвідношення між поняттями «права людини» і «свободи людини». На необхідність захисту виборчих прав громадян вказує вчений М. Мазур (Мазур, 2011, с. 539-545). Дослідження, які проводилися вченими І. Верезомською та В. Колісник, доводять, що інформаційні системи можна використовувати в міжнародному менеджменті (Верезомська, & Колісник, 2002).

Означена проблема закономірно привертає сьогодні увагу педагогів. Методичний аспект становлення інформаційного суспільства на сучасному етапі його розвитку привертає увагу дослідника Л. Моцик (Моцик, 2015, с. 179). Наукова праця В. Білоус, Н. Лазоренко, А. Коломієць переконливо доводить необхідність включення університетської науки у міжнародний інформаційний простір (Білоус, Лазоренко, & Коломієць, 2017, с. 60). Питання формування інформаційної компетентності майбутніх учителів стали об'єктом наукового пошуку Ю. Колос (Колос, 2010), О. Куторжевської та інших дослідників даної проблеми. Як бачимо, значна кількість досліджень щодо використання кіберпростору як важливого засобу у вирішенні багатьох проблем свідчить про підвищений інтерес науковців до досліджуваної проблеми.

Таким чином, проблема захисту прав людини за допомогою кіберпростору усе наполегливіше викликається до життя самим життям та зростаючим рівнем знань комп'ютерних систем. Зважаючи на це, **мета** цієї статті полягає в тому, щоб коротко схарактеризувати основні європейські й міжнародні документи в сфері прав людини, які слугують основою формування її самосвідомості як повноправного суб'єкта, та механізми їхнього використання для захисту власних прав за допомогою кіберпростору.

Досягнення поставленої мети дослідження обумовило постановку та необхідність вирішення наступних завдань:

- розкрити змістову сутність базових понять дослідження;
- виявити роль кіберпростору у питанні використання європейської та міжнародної системи та основних документів з прав людини для захисту власних прав у будь-яких життєвих ситуаціях;
- запропонувати можливі напрями використання системи та механізмів посилення захисту прав людини за допомогою кіберпростору, зокрема, як засіб виховання її самосвідомості в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Спираючись на теоретичну базу трактування поняття «права людини», слід звернути увагу на прийняття міжнародною спільнотою декілька важливих документів щодо захисту прав людини. Зокрема, Універсальну Декларацію Прав Людини, Міжнародний Пакт про Економічні, Соціальні й Культурні права та Міжнародний Пакт про Громадянські і Політичні права. Ці документи разом із Універсальною Декларацією називають Міжнародним Біллем Прав. Інші важливі правозахисні документи відповідають вже конкретним сферам їхнього застосування: Конвенція з Попередження та Покарання Геноциду (1951), Конвенція про Ліквідацію Всіх Форм Расової Дискримінації (1969), Конвенція Прав Дитини (1990) та інші. Крім того, додатково існують інші організації системи ООН, які займаються процедурами скарг та/чи нагляду: Верховний Комісар ООН з Прав Людини, Міжнародна Організація Праці, Організація ООН у Справах Освіти, Науки та Культури (ЮНЕСКО), Всесвітня Організація Охорони Здоров'я тощо.

Є істотний сенс, аби в освітньому процесі отримувалася інформація про найважливіші документи з Прав Людини. Так, Універсальна Декларація Прав Людини (УДПЛ), прийнята ООН у 1948 році. Вона є базою всіх міжнародних законів з прав людини й охоплює повний спектр цивільних, політичних, культурних, економічних та соціальних прав. УДПЛ інституалізує владу громадської думки в світі та встановлює універсальні моральні засади, якими оцінюється та формується поведінка держав щодо їхніх власних народів, тим самим надаючи правам людини сили міжнародного закону. Крім УДПЛ, велике значення щодо захисту прав людини мають Конвенції – це договір, угода між державами з якого-небудь спеціального питання (Загнітко, & Щукіна, 2012, с. 358). Також варто підкреслити, що Конвенція вважається Міжнародним юридичним інструментом з прав людини, створює міжнародні норми та стандарти які пізніше приймаються Генеральною Асамблеєю ООН. Держави-учасниці ратифікують конвенції та протоколи (існує Міжнародний протокол економічних, соціальних та культурних прав та Міжнародний протокол громадянських та політичних прав, відомі як Міжнародний білль про права людини, які розглядають повний спектр прав людини) з метою запровадження їх положень до національного законодавства. Утім варто зазначити, що Конвенції сильніші за Декларації (Декларація – це документ, прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН, встановлює формальне зведення принципів, офіційно не підписується, презентує лише

міжнародно узгоджені стандарти (Мертус, Дат, & Флауерс, 1999, с. 85)), оскільки Конвенції підтверджені підписами держав-учасниць. Інакше кажучи, про порушенні їх до урядів привертається увага міжнародної спільноти.

З-поміж важливих документів щодо захисту прав людини слід назвати два основних документи Ради Європи: Європейську Конвенцію Прав Людини, яка має справу з громадськими та політичними правами, а також Європейську Соціальну Хартію, яка відноситься до соціальних, економічних та культурних прав.

До речі, Європейська Конвенція Прав Людини, що була прийнята в 1950 році й ратифікована в 1953 році, залишається найрозвинутішою в Європі й, можливо, у світі. Такий висновок нами умотивовується тим, що даний документ розглядає випадки, пов'язані не тільки із свободою від тортур чи негуманним ставленням, беззаконним затриманням та ін., але йдеться також і про проблеми, пов'язані із свободою преси, статевим вихованням тощо. Про це, зокрема, говорить стаття 14 вказаного документа, де підкреслюється, що всі права та свободи повинні гарантуватися без будь-якої дискримінації. Інший документ, який заслуговує на особливу увагу, це Європейська Соціальна Хартія – документ (декларація) суспільно-політичного значення (Загнітко, & Щукіна, 2012, с. 895). Вона була прийнята в 1965 році з метою забезпечення, разом з Європейською Конвенцією Прав Людини, прав, які стосуються соціальних, економічних та культурних проблем. Але слід визнати, що система впровадження цієї Хартії набагато слабкіша. Це пояснюється тим, що окремі особи не можуть подавати скарги відповідно до Хартії, а тому суди не в змозі займатися їхніми справами. І хоча в 1991 році була здійснена спроба посилити механізм впровадження зазначеної Хартії, але це рішення не набуде чинності до того часу, доки його не підпишуть усі держави-учасниці Хартії.

Силу та вплив зазначених вище документів важко переоцінити. Гноблені народи всього світу знайшли в цих документах підтримку та силу для утвердження свого права на свободу та незалежність, а головне – право бути людиною, про яке, в свій час, Елеонор Рузвельт сказала: «Де, власне починаються права людини? В невеликому місці поруч із домом...» (Мертус, Дат, & Флауерс, 1999). Тим самим підкреслено, що визнання гідності та рівних і невід'ємних прав усіх членів людської сім'ї є запорукою свободи, справедливості та миру в світі.

Масові порушення прав людини можуть бути розглянуті у комісії з Прав Людини згідно «Резолюції 1503». У юридичному сенсі, як зразок, проілюструємо механізм розгляду скарги згідно «процедури 1503». Насамперед зазначимо, що в 1970 році Рада Економіки та Безпеки ООН уперше відкрила шлях для індивідуальних скарг щодо порушення прав людини. Того ж року була прийнята Резолюція 1503, яка призначалася для виявлення широких масштабів порушення прав людини, яка передбачала постановку проблеми на найвищому рівні ООН та національного уряду. Цим й обумовлено розгляд нами механізму впровадження зазначеного скарги. Процедура 1503, як скарга – інформація, прийнятна для будь-якої особи чи групи, які скаржаться про великі й справжні порушення прав людини та фундаментальних свобод. Йдеться про випадки, які можна віднести до серйозних та систематичних порушень. У цьому плані варто зазначити, що позивач не обов'язково сам повинен бути жертвою порушень, але він повинен показати «пряме і правдиве» знання порушень. Крім того, позивачі не повинні обов'язково бути громадянами країни, на яку вони скаржаться. При цьому, скарга може подаватися навіть проти країни, яка не є членом ООН.

Процедура подання скарги проста. Позивачі складають «документ», в якому подаються факти порушення прав людини та співвідносять їх із конкретними статтями Універсальної Декларації Прав Людини та/чи відповідними Пактами. В документі повинно бути вказано, що засоби на місцевому рівні вжиті і що вони виявилися неефективними, тому їх немає сенсу продовжувати. Подані документи розглядаються Центром Прав Людини в Женеві. Центр робить висновки, які конфіденційні, та розсилає їх членам комісії з Прав Людини, в підкомісію, а також до держав, проти яких вони спрямовані через мережі, які повністю змінили процес розповсюдження і сприйняття інформації, зробили обмін інформацією, наприклад, через електронну пошту, яка наразі є найрозповсюдженішим видом послуг мережі, а основним її ресурсом – інформація (в нашому випадку – інформацію про порушення та захист прав людини). Так, детальнішу інформацію щодо захисту прав людини можна одержати, наприклад, за допомогою кіберпростору за адресою:

Secretariat
Council of Europe
BR 431 R6
67006 Strasburg Cedex
FRANCE.

Крім того, великою популярністю в спілкуванні між адресатами користуються телеконференції. Ці системи призначені для дискусій та обміну новинами. Найбільшою системою телеконференцій є система Internet. У ній – групи – телеконференції з різноманітних тем. На будь-яку з цих тем користувач може «підписатися», щоб взяти участь у дискусії з тем цієї конференції чи переглянути новини. Щоб користувачу було простіше орієнтуватися у великій кількості груп, у назвах груп використовуються прийняті системою скорочення. Відбір груп може бути здійснений за заданим набором ключових слів. Доступ до відео- та телеконференцій може бути здійснений не лише в режимі on-line. До телеконференцій можна звернутися і через електронну пошту (це процес передачі повідомлень між комп'ютерами, який забезпечується спеціальним пакетом програм (повідомлень)). Відомо, що електронна пошта для розсилання повідомлень використовує електронну адресу, до складу якої входять дві складові: ім'я адресата і його місцезнаходження. Для пересилання кореспонденції треба встановити зв'язок зі скринькою адресата у режимі on-line. Для зручності електронна пошта працює в індивідуальному, груповому або загальному режимах. За допомогою двох останніх режимів можуть відбуватися телеконференції та використання електронної дошки оголошень. До переваг електронної пошти відносяться: швидкість і надійність доставлення кореспонденції; можливість швидко ознайомити широко коло кореспондентів, відправлення не лише текстових повідомлень, а й аудіофайлів, економія паперу тощо. Утім, цей спосіб, на жаль, не зовсім зручний, оскільки необхідно чекати, коли

буде включена ЕОМ дотримувача. Тому більш доцільним методом є виділення окремих комп'ютерів як і відділень, які називаються поштовими серверами. При методі пересилання даних усі комп'ютери учасників і пошти під'єднані до найближчого поштового серверу, що зберігає і пересилає далі мережею поштові відправлення поки вони не дійдуть до адресата. Відправлення адресату здійснюється в міру його виходу на зв'язок з поштовим сервером. Такий режим роботи пошти називається режимом on-line. Крім того, для спілкування використовують мультимедіа – це спеціальна інтерактивна технологія, яка дозволяє за допомогою технічних і програмних засобів забезпечити спілкування шляхом побудови мостів, які об'єднують окремих осіб, міста і країни в усьому світі. Це особливо очевидно в рамках Internet, де інтерактивні власні сторінки змагаються за привернення уваги користувача. Щоб стати більш ефективними в щоденній діяльності в напрямі захисту прав людини взагалі та захисту прав дітей зокрема, можна використати, наприклад, веб-проект ЮНІСЕФ «Голоси молодих» (www.unicef.org/vo). Тут можна спілкуватися різними мовами: англійською, французькою або іспанською, тим самим привернути увагу великої кількості адресатів.

Висновки. Отже, зі сказаного вище можна зробити висновок про те, що основне призначення кіберпростору – забезпечення простого, ручного і надійного доступу користувача до розподілених загальномережних ресурсів та організація їх колективного використання, обмін інформацією між усіма комп'ютерами мережі відповідно до їхньої класифікації. Зокрема, за ступенем територіальної розподіленості – глобальні мережі (вони дозволяють об'єднати користувачів, які розташовані в усьому світі і часто використовують супутникові канали зв'язку); регіональні мережі (об'єднують користувачів міста, області, невеликих країн, найчастіше використовуючи при цьому телефонні лінії канали зв'язку); локальні мережі (об'єднують користувачів, які розташовані в географічно обмеженому просторі, найчастіше в межах підприємства, організації, установи). Для всіх цих систем необхідно, щоб у мережі здійснювалися збір, зберігання і доступ до даних, гарантувався захист даних від викривлень і несанкціонованого доступу. Це уможливує використання основних положень і висновків різних документів щодо захисту прав людини на користь людини: у законодавчій сфері – під час удосконалення положень особливої частини кримінального права України; міжнародного кримінального права, порівняльного кримінального права; у сфері правозастосування – слугуватиме як загальні рекомендації щодо підвищення ефективної діяльності правоохоронних та судових органів, прямо і опосередковано сприятиме формуванню самосвідомості людини як значущого члена суспільства.

Список використаних джерел

- Біленчук, П. Д., Гвоздецький, В. Д., & Сливка С. С. (1999). *Філософія права*: навч. посіб. Київ: Атіка.
- Білоус, В., Лазоренко, Н., & Коломієць, А. (2017). Університетська наука у міжнародному інформаційному просторі. *Витоки педагогічної майстерності*: зб. наук. праць. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка (Вип. 19, сс. 60-66). Полтава.
- Везомська, І. Г., & Колісник, В. Г. (2002). *Навчальний комплекс з дисципліни «Інформаційні технології у міжнародному менеджменті»*. Полтава.
- Загнітко, А. П., & Щукіна, І. А. (2012). *Сучасний тлумачний словник української мови*. Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО».
- Колос, Ю. З. (2012). *Формування інформаційно-технологічних компетентностей майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки* (Дис. канд. пед. наук). Київ.
- Мазур, М. В. (2011). Злочини проти виборчих прав громадян: історико-правовий аспект. *Форум права*, 2, 539-545.
- Мертус, Д., Даг, М., & Флауерс, Н. (1999). *Розуміння й використання механізму прав людини: посібник з жіночих людських прав*. Київ.
- Моцик, Л. (2015). Дослідження проблеми становлення інформаційного суспільства на сучасному етапі його розвитку. В В. М. Лобунець (Ред.), *Педагогічна освіта: теорія і практика*: зб. наук. праць (Вип. 19 (2), ч. 2, сс. 179-184). Камянець-Подільський.
- Усенко, І. Б. (Ред.). (1997). *Основи правознавства: пробний підручник для 9 кл. серед загальноосвітніх шк.* Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун».

References

- Bilenchuk, P. D., Hvozdetzkyi, V. D., & Slyvka, S. S. (1999). *Filosofia prava [Philosophy of Law]*. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
- Bilous, V., Lazorenko, N., & Kolomiets, A. (2017). University Science in the International Information Space]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti [Vitoki pedagogical]*, 19, 60-66 [in Ukrainian].
- Kolos, Yu. Z. (2010). *Formuvannia informatsiino-tehnolohichnykh kompetentnostei maibutnikh perekladachiv u protsesi fakhovoi pidhotovky [The formation of the informational and technological competences of future translators in the process of professional training]*. (PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
- Mazur, M. V. (2011). Zlochyny proty vyborchikh prav hromadian: istoryko-pravovyi aspekt [Crimes against the electoral rights of citizens: the historical and legal aspect]. *Forum prava [Forum of Law]*, 2, 539-545 [in Ukrainian].

- Mertus, D., Dat, M. & Flauers, N. (1999). *Rozuminnia y vykorystannia mekhanizmu prav liudyny [The understanding and usage of the human rights mechanism]: posibnyk z zhinochykh liudskykh prav*. Kyiv [in Ukrainian].
- Motsyk, L. (2015). Doslidzhennia problemy stanovlennia informatsiinoho suspilstva na suchasnomu etapi yoho rozvytku [The research of the problem of the formation of the information society at the present stage of its development]. In V. M. Lobunets (Ed.), *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka: zb. nauk. prats.* (Vol. 19 (2), pt. 2, pp. 179-184). Kamianets-Podilskyi [in Ukrainian].
- Usenko, I. B. (Ed.). (1997). *Osnovy pravoznavstva [Fundamentals of jurisprudence]: probnyi pidruchnyk dlia 9 kl. sered. zahalnoosvitnikh shk.* Kyiv; Irpin: Perun [in Ukrainian].
- Verezomska, I. H., & Kolisnyk, V. H. (2002). *Navchalnyi kompleks z dystsypliny "Informatsini tekhnologii u mizhnarodnomu menedzhmenti" [Educational complex on discipline «Informational technologies in international management»]*. Poltava [in Ukrainian].
- Zahnitko, A. P., & Shchukina, I. A. (2012). *Suchasnyi tлумachnyi slovnyk ukraïnskoi movy [A dictionary of modern Ukrainian]*. Donetsk: BAO [in Ukrainian].

BARDINOVA A.

The main territorial administration of justice in Poltava region

CYBER SPACE AS A MEANS OF SECURING THE RIGHTS AND FORMING THE LEGAL AWARENESS OF THE HUMAN

The article briefly describes the main European and international human rights instruments and the review of the content of computer networks and mechanisms for their use for the protection of human rights. The analysis of scientific literature, guiding documents regulating the implementation of international legislation and mechanisms for the protection of human rights has been conducted. The emphasis is placed on the main principles of solving the problem of human rights. The role of cyberspace in the process of introducing information about individual and general violations of human rights has been noted. The essence of the basic concepts of research is found out. Achieving the goal of the study led to the statement and the need to solve the following problems: to reveal the substantive essence of basic concepts of research; identify the role of cyberspace in the use of the European and international system and basic human rights instruments to protect their rights in all situations of life; to propose possible ways of using the system and mechanisms of strengthening the protection of human rights through cyberspace, in particular, as a means of educating its self-awareness in the educational process.

Key words: law; human rights; cyberspace; the Convention; the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms; the Universal Declaration of Human Rights (UDHR)

Стаття надійшла до редакції 12.03.2019 р.

УДК 378.09.011.3-051:316.752](438)

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183164>

ОЛЬГА БІЛЯКОВСЬКА

ORCID ID 0000-0003-2880-6826

Львівський національний університет імені Івана Франка

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬША: АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД**

Стаття присвячена реалізації аксіологічного підходу в процесі підготовки майбутніх вчителів у Республіці Польща. Розглянуто дослідження польських науковців на проблему цінностей. Акцентовано, що саме цінності визначають змістову основу професійної підготовки. Підкреслено, що аксіологічний підхід у системі професійної підготовки майбутніх вчителів повинен орієнтуватися на формування системи професійних та загальнолюдських цінностей, як визначальних чинників ставлення особистості до світу, обраної професії, самого себе та визначення відповідно до ціннісних орієнтирів способів поведінки у професійно-педагогічній діяльності. Визначено низку вимог для успішної реалізації аксіологічного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів.

Ключові слова: аксіологія; аксіологічний підхід; цінності; ціннісні орієнтації; майбутні вчителі; професійна підготовка

Освіта, наука, культура – стратегічні ресурси цивілізації, розвиток яких на сьогодні є одним з найбільш актуальних питань життєствердження світового співтовариства. Сучасні суспільні зміни, зумовлені глобалізаційними й інтеграційними процесами, окреслили перед системою вищої освіти потребу в модернізації